
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:7

Kyrkomusikalisk utbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:47 som föreslår en informationskampanj för att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker samt motion 2022:52 som föreslår ett ekonomiskt garantistöd till Marie Cederschiöld högskola för att möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Utskottet är bekymrat över de problem som finns med rekrytering till kyrkomusikeryrket. Men utskottet anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj, utan ser stift och församlingar som de informerande och rekryterande miljöerna. Däremot anser utskottet att den nationella nivån har möjlighet att tilldela resurser till Marie Cederschiölds högskola inom ramen för befintlig budget för att förhindra att utbildningen läggs ner, med färre antal framtida kyrkomusiker som följd.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2022:47 och bifalla motion 2022:52.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:47,
2. bifalla motion 2022:52.

Motionernas förslag

Motion 2022:47 av Marcus Romedahl och Margaretha Herthelius, Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en informationskampanj riktad mot landets musik- och kulturskolor samt studie- och yrkesvägledare inom grundskolan och gymnasieskolan i syfte att öka kunskapen om arbetet som kyrkomusiker.

Motion 2022:52 av Mattias Lundberg m.fl., Ansvaret för kyrkomusikalisk utbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att söka samband med styrelse och utbildningsledning för Marie Cederschiöld högskola, för att med ett bryggstöd i form av ett ekonomiskt garantibelopp möjliggöra antagning av kyrkomusikerstudenter våren 2023.

Yttrande från andra utskott

Ekonomiutskottet har yttrat sig över motion 2022:52 i E 2022:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

År 2009 behandlades två motioner om musikverksamheten i Svenska kyrkan i betänkande KI 2009:5. I den ena ville motionären se musikskolor i pastoraten och i den andra föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en arbetsgrupp med fokus på orgelpedagogiska frågor. Utskottet föreslog avslag på båda motionerna. Utskottet menade att musikundervisningen bör beaktas i församlingsinstruktionerna men att det inte var realistiskt att ställa krav på varje pastorat att skapa en Svenska kyrkans musikskola som föreslogs i motionen. När det gäller en arbetsgrupp för orgelpedagogiska frågor konstaterade utskottet att det redan pågick ett utvecklingsarbete för att stimulera rekrytering av kyrkomusiker och att kyrkostyrelsen uppmunttrade församlingar och stift att intensifiera samarbetet med andra aktörer på samtliga nivåer i Svenska kyrkan.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2017:7 behandlades två motioner om rekrytering: motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stifteten stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan för rekrytering av anställda och ideella medarbetare och att inrätta en nationell centrumbildning för rekryteringssatsningen. Utskottet föreslog att den första motionen skulle anses besvarad med motiveringen att kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen såg på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag på den andra motionen med att främjande av församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare är en uppgift för församlingar och stift. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid kyrkomötet 2018 avsågs en motion (2018:1) om att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan. Kyrkolivsutskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att notera att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stifteten och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och att stifteten inte hade begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna (KI 2018:1).

Utmaningar för rekryteringen

I Svenska kyrkans plattform för musik från år 2018 tecknas följande bild kring rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan:

Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom

det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning

KI 2022:7

Avskaffandet av kyrkomusikernas undervisningsskyldighet i samband med kyrkomusikernas kommunalisering i början av 1990-talet, samt det vikande intresset för kyrkans barn- och ungdomskörsverksamhet från 2000 och framåt kan ses som starkt bidragande orsaker till att det låga söktrycket till utbildningar idag och underskottet av utbildade kyrkomusiker.

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna. Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingslivet. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingslivet också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare. En särskild utmaning för kyrkomusikerutbildningen är att man i regel måste ha flera års musikaliska erfarenheter för att uppnå färdigheter på tillräcklig nivå för att påbörja studier vid folkhögskola eller högskola. En skillnad mot rekryteringen av diakoner och präster är också att stiftens inte prövar sökande i en antagningskonferens eller liknande.

Insatser för att främja kyrkomusik och rekrytering

Kyrkomusikeryrkets särskilda utmaningar är en bidragande orsak till flera insatser av olika slag, varav många har inriktning på barn och unga och rekrytering:

- ♦ Sommartid anordnas i flera stift *orgelläger* för barn och unga – i anknytning till domkyrkomiljön eller i samarbete med någon folkhögskola.
- ♦ På sina håll finns *orgelpedagogiska nätverk* för de kyrkomusiker som är inriktade på orgelundervisning.
- ♦ *Organister i framkant* är Svenska kyrkans nationella aktionsplan för att möta rekryteringsbehovet om 700 nya organister och kantorer fram till år 2030. Organister i framkant började som ett pilotprojekt 2021 drivet av Svenska kyrkan på nationell nivå, Svenska kyrkans stift samt Göteborgs internationella orgelakademi i samverkan och fortsätter nu i projektform 2022–2025 med samma inriktning: att väcka intresset för orgeln som instrument och för kyrkomusikerrollen som yrkesval.
- ♦ *Sång igång* är en insats som kan bidra till att göra kyrkomusikeryrket känt för barn och unga också utanför kyrkans egen verksamhet. Sång igång är ett projekt som i samverkan med stiftens och med Kungliga Musikaliska Akademien sätter fokus på barnrösten i skolan. Det introducerades i samband med kyrkomusiksymposiet i september 2022 och tar sin egentliga början i januari 2023.
- ♦ Programmet Lärande och undervisning kommer under hösten 2022 att ha tagit fram en modell för samverkan mellan församlingar och lokala och regionala kulturaktörer. Det kan till exempel handla om länskulturorganisationer, kommunala kulturaktörer såsom bibliotek, musik- och kulturskolor, konstmuseer samt olika former av kulturaktörer inom civilsamhället.
- ♦ Också inom ramen för programmet Lärande och undervisning har under 2021 en artikelserie om kyrkomusiken i ett lärande perspektiv löpande publicerats i Kyrkans tidning.
- ♦ En tredje satsning från programmet Lärande och undervisning är modeller för samverkan mellan församling och skola som kommer att tillgängliggöras och

implementeras under hösten 2022. Syftet är att underlätta kontakterna och stärka samverkan mellan församlingar och skolor.

Nya behörighetskrav

Ett viktigt steg kring kyrkomusikerprofessionen togs med införandet av Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen 2018. Redan i kyrkoordningen tydliggörs att endast den som är behörig till tjänst som kyrkomusiker får lov att kallas kyrkomusiker i Svenska kyrkans församlingar (34 kap. 1 och 15 §§ i kyrkoordningen). I examensordningen för Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen betonas också vikten av att utbildningen innehåller orgelspel och körledning (Svenska kyrkans bestämmelser 2018:1). Kyrkomusikerexamen ges nu på tre nivåer, A – försteorganist, B – organist och C – kantor. Nivåerna återspeglar den musikaliska fackutbildningens längd och specialiseringsgrad.

Utbildningsinstanser

I Sverige finns nio skolor med kyrkomusikalisk fackutbildning som tillsammans med stiftsförlagda utbildningsdelar och pastoralteologisk utbildning leder till Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

De fyra folkhögskolor som bedriver kyrkomusikerutbildning på C-nivå och som har en integrerad variant av den pastoralteologiska utbildningen (Hjo, Mellansel, Oskarshamn och Geijerskolan) erhåller stöd från Svenska kyrkans nationella nivå. Stödet riktas särskilt mot kostnader förenade med den pastoralteologiska utbildningen. Folkhögskolorna har även någon form av ekonomiskt stöd från stiftet samt statligt stöd. Aktörerna utan kyrklig koppling, de statliga, erhåller statlig finansiering för kyrkomusikerutbildningen (Musikhögskolan i Piteå vid Luleå tekniska universitet, Kungliga musikhögskolan i Stockholm, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet och Musikhögskolan i Malmö vid Lunds universitet).

Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola) särskiljer sig här som enskild högskola som inte självklart erhåller statligt stöd, utan förväntas söka delfinansiering från den specialiserade utbildningens förväntade arbetsgivare (i det här fallet Svenska kyrkan) för att kunna erhålla statligt stöd för utbildningen. Högskolan erbjuder inte den pastoralteologiska utbildningen men den har kyrkliga band, precis som folkhögskolorna. Högskolan hade 13 respektive 19 studerande 2019 och 2020, dvs 6,5 respektive 9 procent av det totala antalet kyrkomusikerstuderande dessa år. Den erbjuder en konstnärlig kandidatexamen på 3 år (180 hp) som motsvarar B-nivå, men det finns även möjlighet att endast gå de två första åren och då ha rätt till C-nivå. Här skiljer sig alltså högskolans kantorsexamen från folkhögskolorna eftersom den tvååriga utbildningen är på högskolenivå.

Behovet av kyrkomusikerutbildning på C-nivå i Mälardalen är stort. Det framstår som samhällsekonomiskt och privatekonomiskt ogynnsamt när kyrkomusikerstuderande i tätbefolkade områden inte har tillgång till en utbildningsort på nära håll. Detta gäller också andra delar i landet.

Sedan hösten 2021 utreder kyrkostyrelsen möjligheter att stärka de kyrkomusikaliska fackutbildningarna med särskilt fokus på utbildningarna på C-nivå (kantorsutbildningarna). En variabel som finns med i arbetet är närheten till utbildningsorten, inte minst med tanke på att det numera är alltfler som väljer kyrkomusikeryrket som en andra karriär, i ett skede av livet då det inte är så enkelt att studera långt från hemmet. Utredningen ska vara klar mot slutet av 2022.

Samtal med Marie Cederschiöld högskola

KI 2022:7

Kyrkostyrelsen har mottagit en skrivelse från Marie Cederschiöld högskola med vädjan om stöd för att lösa det svåra ekonomiska läge utbildningen vid högskolan befinner sig i. I anslutning till ovannämnda utredningsarbete fördes under hösten 2021 samtal med representanter för Marie Cederschiöld högskola och det finns ett pågående samtal om läget. I samtalen har en grundprincip för Svenska kyrkans nationella nivå varit att det är staten som bör finansiera yrkesutbildning i landet.

Utskottets överväganden

Motion 2022:47 Informationskampanj för kyrkomusikerutbildningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:47.

Utskottet delar motionärernas bild av att rekryteringen av kyrkomusiker har stora utmaningar i hela Svenska kyrkan, men anser inte att det är rätt väg att gå att kyrkostyrelsen initierar en informationskampanj. Utskottet ser snarare stift och församlingar som de rekryterande miljöerna som kan hitta sätt att informera och rekrytera. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Motion 2022:52 Ansvar för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2022:52.

Utskottet anser att Marie Cederschiölds högskola är en viktig institution för den kyrkomusikaliska utbildningen och vill lyfta fram den kyrkliga kopplingen och den erfarenhet högskolan har när det gäller att utbilda på högsolenivå till kyrklig tjänst. Utskottet utgår från grundprincipen att det är staten som ska finansiera yrkesutbildning i landet. Utskottet anser dock att ett bryggstöd i nuvarande läge är en förutsättning för att kompetens ska kunna bibehållas och utbildningen överleva. Tilldelning av medel till högskolan är väl använda medel som får utdelning i ett ökat antal utexaminerade kyrkomusiker.

Utskottet har även lagt stor vikt vid ekonomiutskottets yttrande. Ekonomiutskottet anser att tilldelning av extraresurser under en övergångsperiod av ett år inte utgör något hinder för att bifalla motionen. Kyrkolivsutskottet noterar att något belopp för stödet inte uttalas i motionen, men fäster vikt vid ekonomiutskottets yttrande om att beloppet måste rymmas inom befintlig budget.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet bifall till motionen.

Uppsala den 7 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sören Olsson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sören Olsson, ordförande, Sara Waldenfors, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

KI 2022:7

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson, Lisa Gerenmark, David Castor och Maria Heldt.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot kyrkolivsutskottets avslagsyrkande gällande motion 2022:47 till förmån för motionens förslag till beslut.

Margaretha Herthelius

Kyrkomötet
Ekonomiutskottets yttrande 2022:2y

Answaret för kyrkomusikalisk utbildning

Till kyrkolivsutskottet

Ekonomiutskottets yttrande över motion 2022:52 Answaret för kyrkomusikalisk utbildning

Utskottet anser att den verksamhet som bedrivs kring kyrkomusikaliska utbildningar är av väsentlig betydelse för Svenska kyrkans nutid och framtid. Utskottet vill dock påpeka att den verksamhet som ska finansieras med statliga medel i normalfallet inte ska behöva tilldelas ytterligare finansiering av Svenska kyrkan. I detta fall ser dock utskottet inget hinder för att en tilldelning av extraresurser tillförs under en övergångsperiod av ett år för att överbrygga den osäkerhet som den statliga budgetprocessen medfört. Detta kan motiveras utifrån risken för att tappa befintlig kompetens i nuvarande verksamhet och, i förlängningen, framtida kyrkomusiker. Utskottet menar dock att resurstilldelningen ska ske inom ramen för befintlig budget.

Uppsala den 5 oktober 2022

På ekonomiutskottets vägnar

Cecilia Rogne, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Cecilia Rogne, ordförande, Mats Ludvigsson, Inger Wahlman, Birger Wernersson, Pernilla Edman, Marie Wojdkow, Victor Backström, Magnus Ek, Bengt Kjellgren, Fredrik Ottesen, Anders Lundberg, Jenny Nilsson, Inger Lindeskog, Marcus Romedahl och Åke Marcusson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Hilka Andersson, Annika Nyman, Christina Södling, Lena Orstadius, Jan-Hugo Nihlén, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, David Lång, Anna Stenberg, Cecilia Gyllenberg Bergfasth och Bertil Olsson.

Biskop Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.